

VOLKSPARTIJ VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE.

JAARVERSLAG VAN DE SECRETARIS OVER HET JAAR 1958.

In het boek van Joseph Grimond, "The Liberal Future" schrijft hij: "De taak voor liberalen is om macht terug te geven aan het individu en de maatschappij, de staat, de regering en de natie zo te hervormen, dat zij individuen kunnen dienen."

Deze gedachte, die ik enige jaren geleden bij de algemene beschouwingen over de gemeentebegroting in Den Haag onder woorden trachtte te brengen toen ik een omschrijving gaf van het nieuwe, het militante liberalisme, heeft in het afgelopen jaar 1958 stellig de gedachten en de organisatievorm van onze partij, de V.V.D., beheerst. Allerwege was er opbloei te zien, werden afdelingen, die niet zo'n sterk verenigingsleven hadden opnieuw actief en werden op vele plaatsen in ons land nieuwe steunpunten in de vorm van afdelingen of correspondentieschappen verkregen.

Met het groeien van het ledental en dientengevolge ook van de administratie, werd het noodzakelijk het apparaat van het Secretariaat, zowel wat de huisvesting als wat bezetting van personeelsleden betreft, uit te breiden, zodanig, dat deze groei, zij het ook in verhouding tot de financiële mogelijkheden van onze Partij, redelijkerwijze kon worden opgevolgd.

Een zeer stimulerende invloed ging uit van de verkiezingen voor de Provinciale Staten en voor de Gemeenteraden, die beide onze Partij als de grote overwinnaar uit de stembusstrijd deden komen. Het Liberalisme dat in de jaren voor de oorlog in ons land, wat betreft de invloed en de omvang van de partij-organisatie voor degenen die de liberale beginselen beleden een reden tot grote zorg was, heeft na de oorlog een nieuwe impuls gekregen en die nieuwe impuls heeft vele jongeren tot onze gelederen doen toetreden, waardoor ook de vertegenwoordigers in de openbare lichamen, die onze gedachten willen uitdragen, uit een steeds grotere groep gekozen konden worden.

Als ik de sfeer van onze Partij in een enkele zin wat betreft het jaar 1958 zou willen karakteriseren, dan is dat met de woorden, dat onze Partij zich bevindt in een opgaande lijn. Maar daarnaast mag niet verheeld worden en kan ook niet voorbij gezien worden het feit, dat met de groei van duizenden de intimiteit van het verenigingsleven teloor gaat. Het karakter van een partij die zo sterk groeit, verandert en dat brengt problemen met zich mee en nu en dan ook plaatselijk wel spanningen, welke door het hoofdbestuur, het dagelijks bestuur en het partij-secretariaat zo goed mogelijk moeten worden opgelost. Dat is dan ook in vrijwel alle gevallen gelukt.

Na deze inleidende beschouwing laat ik de verschillende wederwaardigheden van de V.V.D. in het jaar 1958 volgen, waarbij ik begin met de beide verkiezingen, die zulk een verrassend resultaat opleverden.

Provinciale Statenverkiezing.

Dag der candidaatstelling: Dinsdag 11 Februari.

Dag der stemming: Woensdag 26 Maart.

V.V.D. 13 zetels winst, waardoor het aantal zetels steeg van 50 tot 63.

In Noord-Holland en Zuid-Holland 3 zetels winst, in Groningen 2, in Friesland, Drenthe, Gelderland, Utrecht en Zeeland 1. In Overijssel en Noord-Brabant bleef het aantal zetels van de V.V.D. gelijk. Totaal aantal op de V.V.D. uitgebrachte stemmen: 658388.

De verkiezing van leden van de Colleges van Gedeputeerde Staten bracht het aantal V.V.D.-gedeputeerden van 3 op 5. Herkozen werden in Noord-Holland de heer P. Blaauw te Barsingerhorn, in Zuid-Holland Mr. H. van Riel te 's Gravenhage en in Drenthe de heer J. Homan te Assen.

Nieuwgekozen werden in Groningen de heer T.H. Huisman te Grootegast en in Drenthe Mr. Dr. H.K. de Langen te Meppel.

Gemeenteraadsverkiezing.

Dag der candidaatstelling: Dinsdag 15 April.

Dag der stemming: Woensdag 28 Mei.

Volgens de gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek boekte de V.V.D. 230 zetels winst, waardoor het aantal zetels steeg van 843 tot 1073. Deze winst was als volgt over de verschillende provincies verdeeld: Groningen 10, Friesland 16, Drenthe 16, Overijssel 8, Gelderland 26, Utrecht 25, Noord-Holland 80, Zuid-Holland 45, Zeeland 1, Noord-Brabant 3.

Een zuiver beeld geven deze cijfers niet, omdat in een aantal gemeenten door V.V.D.-ers met een lijst "Gemeentebelang" of "Plaatselijk Belang" werd uitgekomen. De door hen verworven zetels zijn niet in bovenstaande gegevens verwerkt. Dit maakt het ook onmogelijk meer dan een ruwe schatting te geven van het aantal stemmen, dat bij de gemeenteraadsverkiezingen op de V.V.D. werd uitgebracht. De officiële V.V.D.-lijsten behaalden, wederom volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek, 675.849 stemmen.

De wethoudersverkiezing op 2 September bracht het aantal V.V.D.-wethouders van 150 op 181.

Afdelingen.

Het aantal Afdelingen steeg van 362 tot 394. Opggericht werden de navolgende afdelingen: Aalten, Accoude, Ameland, Assendelft, Barneveld, Beusichem, Borculo, Eibergen, Ermelo, Finsterwolde, Goudswaard, Kantens/Zandweer, Lemsterland, Leusden, Limburg, Lochem, Muiden/Muiderberg, Muntendam, Nieuw-Beyerland, Ooltgensplaat, Ouderkerk a/d IJssel, Putten, Rhooen, Rozenburg, Sassenheim, Sellingen, Staphorst, Ter Apel, Weesp, Westzaan, Willemstad, Zuidland.

Het ledental nam gestadig toe; in verschillende gemeenten werden ledenwerfacties gevoerd.

Veel nuttig werk werd weer verzet door onze regionale propagandisten de heren O. de Vries in Groningen en Drenthe en J. Hovinga in Friesland. In Overijssel beëindigde de heer W.J. Leyds, die zijn functie met veel toewijding vervulde, zijn werkzaamheden; in zijn plaats werd benoemd de heer L. Roodenburg, die met enthousiasme aan de arbeid is getogen.

Vrijheid en Democratie.

Aantal abonnees op 1 Januari 1959: 6186 (1 Januari 1958: 5577).
Abonnementen "De Vrije Amsterdammer": 1459. Totaal aantal lezers op 31 December 1958: 7645.

In Memoriam.

In het verslagjaar kwam ons wederom een aantal toegewijde leden te ontvallen, waarvan wij noemen: B. Dekker, lid van de gemeenteraad van Ouderkerk a/d IJssel; Prof. Mr. J. A. Eigeman te 's Gravenhage; H. A. Ekker, lid van de gemeenteraad van Kampen; J. van Hemert te Sliedrecht, oud-lid van de gemeenteraad; J. ten Kate Gzn., bestuurslid van de Afdeling Ommen; Prof. Dr. J. Lindeboom te Groningen, oud-lid van het Hoofdbestuur; J. A. H. Lonsain, lid van de gemeenteraad van Wormerveer; Prof. Mr. A. W. Molenaar te Wassenaar, voorzitter van de Eerste Kamerfractie, en oud-lid van het Hoofdbestuur van de Liberale Staatspartij; Mevrouw H. A. van Riel-Smeenge te Assen, oud-lid van het Hoofdbestuur van de Liberale Staatspartij, oud-bestuurslid van de Vrouwengroep in de Liberale Staatspartij en oud-voorzitster van de Afdeling Assen van de V.V.D.; L. A. Scherk, voorzitter van de Centrale Middelburg en lid van de gemeenteraad van Middelburg; W. Spielman, voorzitter van de Afdeling Gieterveen; A. van Valen, voorzitter van de Afdeling Dubbeldam; H. Weyer, vice-voorzitter van de Afdeling Bussum.

Jaarlijkse Algemene Vergadering.

Deze werd op Vrijdag 28 Februari en Zaterdag 1 Maart in het Concertgebouw te Hengelo (O) gehouden. Als gasten woonden de vergadering bij: de heer Schalckens te Brussel namens de liberale Belgische zusterorganisaties, en de heer H. H. Jacobse namens de J.C.V.D.

Na de openingsrede door Prof. Mr. P. J. Sud, die als steeds door de radio werd uitgezonden, en waarin het 10-jarig bestaan der Partij

werd herdacht, vormden de vaststelling van het gemeenteprogram 1958 en de behandeling van het Defensievraagstuk door Drs. H.A. Korthals en Mr. H. van Riel de hoofdpunten van de agenda. Daarnaast werden kwesties van interne aard besproken. In de samenstelling van Dagelijks- en Hoofdbestuur kwam enige wijziging. De Voorzitter, Prof. Mr. P.J. Oud, werd bij enkele candidaatstelling herkozen. In plaats van het aftredend lid van het Dagelijks Bestuur, de heer T.J. Twijnstra, die zich niet herkiesbaar had gesteld, werd gekozen Mr. J.J.C.R. van der Bilt te Amsterdam. De aftredende Hoofdbestuursleden Ir. L.G. Oldenbanning, Ir. H.J. Stoel Feuerstein en mejuffrouw Mr. J.L.M. Toxopeus Pott werden herkozen. Het aftredende Hoofdbestuurslid Dr. N.P. Vrij wenste geen herbenoeming te aanvaarden. Naar aanleiding van een voorstel van de Afdeling Rotterdam werd voorts besloten het aantal Hoofdbestuursleden met één uit te breiden, zodat twee nieuwe Hoofdbestuursleden werden gekozen: Mr. D.J. van Gilse te 's Gravenhage en Mr. E.H. Toxopeus te Breda.

Kamerfracties.

Ook in de samenstelling der Eerste en Tweede Kamerfractie kwam wijziging. Op 1 Maart moest Prof. Mr. G. de Groot zijn lidmaatschap van de Eerste Kamer beëindigen in verband met zijn benoeming tot lid van het driemanschap voor de voorbereiding van het nieuwe Burgerlijk Wetboek. Zijn opvolger, Mr. D.A. Delprat te Amsterdam, werd op 18 Maart als nieuw lid beëdigd.

Eind November werd de Partij onverwacht getroffen door het overlijden van de Voorzitter der Eerste Kamerfractie, Prof. Mr. A.N. Molenaar. Op 23 December werd zijn opvolger, Prof. Dr. H.J. Witteveen te Rotterdam, beëdigd; Mr. H. van Riel volgde Prof. Molenaar op als fractie-voorzitter in de Eerste Kamer.

Medio Februari bedankte mevrouw A. Fortanier-de Wit als lid van de Tweede Kamer. Bij haar afscheid uit de Tweede Kamer heeft mevrouw Fortanier kunnen ervaren, hoeveel waardering zij heeft verworven in haar werkzaamheden voor de liberale zaak. Zij werd op 4 Maart opgevolgd door de heer M. Visser te Arnhem.

Dagelijks Bestuur en Hoofdbestuur.

Het Hoofdbestuur vergaderde in 1958 driemaal, n.l. op: 12 April, o.m. ter bespreking van de uitslag van de Provinciale Statenverkiezing en ter voorbereiding van de gemeenteraadsverkiezingen;

18 October, ter behandeling van een aantal huishoudelijke zaken; 27 December, ter voorbereiding van de vervroegde Tweede Kamerverkiezing.

Het Dagelijks Bestuur vergaderde eveneens driemaal.

Voorts had op 31 Mei een bespreking plaats tussen het Dagelijks Bestuur en de Kamerfracties, teneinde overleg te plegen over het toekomstig beleid van de Partij in verband met de verrassende uitslagen van de Provinciale Staten- en Gemeenteraadsverkiezingen.

Partijraad.

De Partijraad kwam tweemaal bijeen. Op 31 Mei werd een tweede bespreking gewijd aan het geschrift van de Prof. Mr. B.H. Telders-stichting "De Publiekrechtelijke Bedrijfsorganisatie in Nederland". De Voorzitter van het Curatorium der Stichting, Prof. Dr. H.J. Witteveen, verdedigde de conclusies waartoe de Stichting in dit geschrift was gekomen en trad daarbij in uitvoerige discussie met de inleider van de eerste bespreking, welke op 1 Juni 1957 had plaats gehad, de heer Ir. S.H. Visser, Algemeen Secretaris van het Verbond van Nederlandse Werkgevers.

Op 18 October vergaderde de Partijraad ten tweede male, ditmaal ter bespreking van de politieke toestand.

Centrales.

De Secretarissen van de Kamercentrales en van de Statencentrales kwamen op 4 Januari onder leiding van de heer L. van Vlaardingen bijeen ter bespreking van de voorbereidingen voor de Provinciale Statenverkiezingen.

Op 15 November vergaderden de Dagelijkse Besturen van de Kamercentrales met de Propagandacommissie, onder praesidium van de Voorzitter dezer Commissie, Mr. H. van Riel.

Commissies.

Daarnaast vergaderde de Propagandacommissie nog op 18 Januari, 7 Maart, 3 Mei, 21 Juni en 27 September. Op advies van de Propagandacommissie organiseerde het Hoofdbestuur in Maart een aantal Praatavonden.

Ook tal van andere commissies van de Partij waren in het verslagjaar actief.

De Redactiecommissie van ons weekblad "Vrijheid en Democratie" hield geregeld haar vergaderingen.

De Landelijke Middenstandscmissie kwam op 23 Januari, 16 April, 19 Juni en 15 October bijeen; op deze laatste datum werd tevens een contactvergadering gehouden met de plaatselijke middenstandscmissies uit de provincie Zuid-Holland te Rotterdam.

De sub-commissies van de L.M.C., te weten: Commissie Afbetalingsstelsel, Commissie Herziening Drankwet, Economische Commissie, Commissie Bedrijfspan, Parallelisatiecommissie en Commissie Paramedische Beroepen, kwamen eveneens herhaalde malen bijeen.

De Reglementen-Commissie vergaderde op 25 Februari en 24 September, waarna zij advies uitbracht aan het Hoofdbestuur der Partij.

De Culturele Commissie kwam op 4 Februari bijeen.

De Onderwijscommissie van de Vereniging van Staten- en Raadsleden vergaderde op 24 November.

Op 13 September werd een commissie ter voorbereiding van de V.V.D.-dag 1959 geïnstalleerd. Aan het einde van het verslagjaar werd in verband met de vervroegde Tweede Kamerverkiezing echter besloten de V.V.D.-dag niet in 1959 te houden.

Het Bestuur van de Stichting "Vrijheid en Democratie" hield zijn jaarlijkse vergadering op 22 November.

Het Bestuur van de Stichting Mr.H.C. Dresselhuysfonds kwam op 28 Juni bijeen.

Nieuwe commissies.

Het Hoofdbestuur stelde twee nieuwe commissies van de Partij in, n.l. een Commissie ter bestudering van de Publiekrechtelijke Bedrijfsorganisatie, die haar eerste vergadering hield op 21 November, en een Commissie ter bestudering van de opheffing van het Processieverbod en van Subsidie aan Kerken; deze commissie vergaderde voor de eerste maal op 15 November.

Provinciale Landbouwcommissies.

Tenslotte wil ik niet onvermeld laten de activiteiten van de verschillende Provinciale Landbouwcommissies, waarbij ik speciaal de Landbouwcommissie Gelderland wil noemen, die enige bijzonder geslaagde landbouwdiscussiedagen organiseerde.

Radio-zendtijd.

Van de te langen leste verkregen radio-zendtijd werd een zo goed mogelijk gebruik gemaakt. De sprekers van onze Partij konden zich 26 maal doen horen, terwijl de serie op 10 Januari door onze Partij-voorzitter werd geopend.

De Vrouwen in de V.V.D.

De Organisatie Vrouwen in de V.V.D. hield haar jaarlijkse conferentie ditmaal op Vrijdag 3 en Zaterdag 4 October te Oosterbeek. Voorts werden vele provinciale bijeenkomsten gehouden en werd een aantal nieuwe afdelingen opgericht.

J.O.V.D.

De Jongeren Organisatie Vrijheid en Democratie hield haar jaarlijks Landelijk Congres op Zaterdag 25 en Zondag 26 October te Assen. De congresrede werd uitgesproken door de Vice-Voorzitter der Tweede Kamerfractie, erelid van de J.O.V.D., Drs.H.A.Korthals. Het ledental van de J.O.V.D. nam in het verslagjaar met 50% toe, terwijl ook hier tal van nieuwe afdelingen werden opgericht.

Liberaal Studie-weekend.

Op 13 en 14 December werd te Delft een liberaal studie-weekend ter bespreking van het Hoger Onderwijs gehouden, waaraan door vele hoogleraren en studenten werd deelgenomen.

Liberaal Gesprekcentrum.

De bijeenkomsten van het Liberaal Gesprekcentrum werden ook in

het verslagjaar voortgezet. Op 18 en 19 Januari kwam men in Lunteren bijeen; Mr.F.G.van Dijk sprak over de positie van de Nederlandse landbouw in Benelux en E.E.G., Mr.F.Porthoine over "Wenkend Perspectief"

Op 22 en 23 November werd in Lochem geconfereerd. Mr.H.van Riel hield een inleiding over kadervorming; des avonds vond een discussie over dit onderwerp plaats onder leiding van de heer M. Visser. Voorts behandelde Ds.Joh.P.van Mullem het onderwerp bezitsvorming.

Publicaties.

Onder auspiciën van de Afdeling 's Gravenhage verscheen in 1958 een boekwerkje onder de titel "Enige aspecten van het moderne liberalisme", waaraan medewerkten de heren Prof.Mr.P.J.Oud, Prof.Mr.N.E.H. van Esveld, Dr.J. Alers, Ds.Joh.P. van Mullem en Mr. H. van Riel, in begin 1959 gevolgd door het onder auspiciën van de Afdeling Amsterdam uitgegeven boek: "Wat is en wat wil het liberalisme sociaal en economisch" door Jac. Fahrenfort, met medewerking van Mr. J. de Wilde, Ir. L.G.Oldenbanning, J. van Mourik en F.L. van der Lecuw. Beide Afdelingen komt voor hun initiatief zeker een woord van dank en lof toe. Door dit initiatief beschikt onze Partij thans, naast Opgaande Lijnen, over twee wat uitvoeriger samenvattingen, de uitwerking van ons beginsel betreffend. Hier werd immers jarenlang al om gevraagd!

De Vereniging van Staten- en Raadsleden.

De jaarvergadering van de Vereniging van Staten- en Raadsleden werd op 17 Mei in Den Haag gehouden. Vooraf kwam het bestuur bijeen. In de namiddag werden korte inleidingen gehouden door mevrouw G. Doornbos-Oosting en de heren D.A. van Houte, Mr. F. Porthoine en Mr.D. Schuitemaker.

In het verslagjaar vonden twee studieconferenties van de Vereniging in het Conferentieoord Woudschoten te Zeist plaats.

De eerste conferentie werd gehouden op Zaterdag 15 en Zondag 16 Februari ter voorbereiding van de komende Staten- en Raadsverkiezingen. Nadat het congres door Prof.Mr.P.J.Oud was geopend, gaf Prof.Mr.D.Simons, Voorzitter van de Commissie tot herziening van het Gemeenteprogram, een toelichting op het ontwerp-program. Zaterdagavond beantwoordde een forum, bestaande uit de heer D.W. Dettmeijer te 's Gravenhage, voorzitter, mevrouw G.Holz Müller-Teengs te Alkmaar en de heren J.H. Kloezen te Breda, A. Nawijn te Olst en J. Homan te Assen, vragen op het gebied van provinciale en gemeentelijke politiek. Zondag sprak Mr. L.A.Kesper, Oud-Commissaris van de Koningin in de provincie Zuid-Holland over het werk van de Provinciale Staten.

De tweede conferentie werd georganiseerd naar aanleiding van de uitslag van de gemeenteraadsverkiezingen. Het Dagelijks Bestuur der Partij achtte het noodzakelijk, dat het buitengewoon grote aantal nieuwe raadsleden, dat voor de V.V.D. zitting nam, in de gelegenheid zou worden gesteld over de vele gemeentelijke problemen door deskundigen te worden voorgelicht. Veel nieuwe raadsleden maakten op 29 en 30 November van deze gelegenheid een dankbaar gebruik; de deskundige voorlichting werd door Prof.Mr.P.J.Oud, Mr.H.van Riel, mevrouw Mr.E.A.J.Scheltens-Conradi en ondergetekende gegeven.

Tevoren had reeds op 5 Juli een bespreking plaatsgehad met de fractievoorzitters van de gemeenten met 20.000 of meer inwoners, terwijl op 27 September de jaarlijkse bijeenkomst plaatsvond van de raadsleden uit gemeenten met meer dan 50.000 inwoners. Ook deze vergaderingen werden door de Partijvoorzitter bijgewoond.

Op de bijeenkomst van 27 September volgde zoals steeds wederom een groot aantal regionale bijeenkomsten, ditmaal provinciegewijs, teneinde op deze manier zoveel mogelijk de nieuwe raadsleden te leren kennen en in het groot verband van de Vereniging op te nemen.

Tenslotte dient nog vermeld de bijeenkomst van de Provinciale Statenleden op 11 October te Amsterdam, waar des morgens een nota van Mr. S. Willinge Gratama over het stemmen bij volmacht voor de Eerste Kamerverkiezing werd besproken, en des middags Mr.H.van Riel een uiteenzetting gaf over de liberaal in de Staten. Ook hier veel nieuwe gezichten!

De Vereniging van Staten- en Raadsleden is in het verslagjaar zeer snel gegroeid. Het ledental bedroeg per 31 December 1958 905. Vanzelfsprekend brengt dit een zeer grote toeneming van de

hoeveelheid werk die door het Bureau voor Gemeentepolitiek moet worden verzet met zich mede. De heer K.H. Brandt komt een woord van bijzondere lof toe voor de wijze waarop hij al dit extra werk heeft opgevangen en daarnaast nog tijd heeft kunnen vinden het secretariaat van de Onderwijscommissie waar te nemen en maandelijks "Provincie en Gemeente" te verzorgen.

Contact Belgische Liberalen.

Het contact met onze Belgische vrienden bestond in het verslagjaar onder meer uit een bezoek van de heren Mr.F.G. van Dijk, L. van Vlaardingen en ondergetekende aan Antwerpen, ter gelegenheid van het op 5 Januari herdachte honderdjarige bestaan van de Liberale en Grondwettelijke Vereniging van deze stad.

Kabinetscrisis.

Het verslagjaar eindigde in een sfeer van grote politieke berceering. Nadat op 11 December, bij de behandeling van de belastingontwerpen in de Tweede Kamer, een Kabinetscrisis was ontstaan, volgde op 23 December het besluit tot ontbinding van de Tweede Kamer. De datum, waarop de vernieuwde verkiezingen zouden worden gehouden, werd bepaald op ~~12~~ 12 Maart 1959. De beschrijvingsbrief voor de Buitengewone Algemene Vergadering op 10 Januari 1959 werd 29 December verzonden. De Partij bereidde zich voor op een nieuwe verkiezingsstrijd.

D.W.Dettmeijer.
Algemeen Secretaris.